

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 2. De Amphibologia, Restrictione mentali, & Prolatione materiali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38925

CAPVT II.

*De Amphibologia, Restrictione
mentali, & Prolatio-
ne materiali.*

17 **L**icitum est vti amphibologia: verba enim amphibologica sunt illa, quæ habent duplicem significationem disiunctiuè ex pacto hominum. Cū ergo pactum sit non enunciandi talem vocem nisi in alterutro ex duobus sensibus, utique pactum seruat qui eam in altero enunciat. Sed quoniam propter rerum infinitatem, & finitatem vocum, ut notat Aristoteli in principio Elencorum, linguæ sunt æquiuationum plenæ, ideo pleræque voces accipiunt determinati-

terminationem significationis ab alijs circumstantijs; nec proinde licet eas proferre nisi in eo sensu, ad quem hìc, & nunc ex circumstantijs cōtrahuntur: aliòquin omnia essent dubia, & locutionis vtilitas fermè tolleretur.

18 Item quando circumstantiæ relinquunt prudentem rationem ambigendi super duplici sensu, licet quidem ex bono fine proferre verba etiam in illo sēsū, quē sēsū loquēs videt, non intellectum iri ab audiente; imputet enim sibi audiens si ex obligatione loquentis dissiūctiuā malè ratiocinatur inferēdo determinatē vnā partē dissiūcti, nō tamē licet intēdere illū sensum, qui reipsā sit falsus, qui enim habet obligationem dissiun-

siunctiuam, si eligit vnā partem disiuncti tenetur determinate ad illam. Quid autem sit, intendere hunc vel illum sensum, alij aliter explicant: nos dicimus nō posse melius exponi, quā per hoc, quod loquēs intēdat subire omnes obligationes determinati, quæ oriuntur ex affirmatione illius sensus.

19 Non ita licita est in vltimo casu restrictio mentalis, per quā scilicet pars propositionis proferatur, pars mente retineatur: nec similiter licet partē clarē proferre, partem murmurare introrsum ita, vt nō sit audibilis ab alio, Probatur hoc multis rationibus: primò quia si hoc liceret, sequerentur omnia absurda, quæ sequerentur si liceret eadē verba proferre sine

B

hac

hac restrictione & additione ;
cum enim hæc restrictio vel ad-
ditio non sit cognoscibilis ab
audiente, perinde audiens po-
terit suspicari de illis posito,
quòd illæ sint licitæ, ac posset
suspicari de mēdacio si menda-
ciū esset licitū. Secūdò, & àprio-
ri; quoniam ex definitione Au-
gust. signum debet esse quid
sensibile ; at illa restrictio vel
additio non est neque mediatè,
neque immediatè sensibilis, er-
gò nō est pars signi, atque adeò
locutionis. Tertiò, quia de es-
sentià locutionis est esse mediū ad
manifestandam scientiam : sed
huiusmodi restrictiones, vel ad-
ditiones nō sunt media ad hūc
finem, quia sunt inutilia ad il-
lum ; & ideò adhibentur, quia
cognoscuntur inutilia ; ergò nō
sunt

sunt locutio, nec per illas quif-
piam intendit loqui.

20 Nec dicas illam partem
sensibilem propositionis, quæ
palam profertur, non esse mē-
dadium, quia explicat veritatē,
sed non totam, hoc est non il-
lam partem, quæ animo reti-
netur. Nam contra est primò,
quoniam si hoc est, neque esset
necessè adhibere illam restri-
ctionem mentalem: nemo e-
nim tenetur dicere totam veri-
tatē, si nihil falsi dicit. Cōtra est
secūdo, quia potiùs falsitas pro-
positionis externę per se accep-
tæ in illo casu in eo sita est, vt
dicat aliquod falsum mixtum
cum vero, & per restrictionem
internam coarctetur ad solum
verum. ex. g. dum dico exte-
riùs, *non vidi Petrum*, nego vi-

B 2 fiones

siones à me factas de Petro in quolibet loco, quarum visionū aliquæ vbi- cationes negari possunt cū veritate aliæ nō, & ideò interiùs addo ex. g. *Florentiæ*, quia istæ visiones de Petro vbi- catae Florentiæ possunt à me cum veritate negari.

21 Minùs valet, eas addi- tiones, aut restrictiones, esse par- tem locutionis, quia per ea lo- quens alloquitur se ipsum. Nam si hoc est, non tenemur eas ad- hibere: obligatio enim veracita- tis est ad alterum; & implicat quempiam mētiri sibi ipsi; cui- que enim patēt arcana sui cor- dis. Imò probabilius est nemi- nem posse alloqui se ipsum per signa distincta ab ipsa co- gnitione, quam solam cogni- tionem, tanquam locutionem.

ad

De Fide, Spe, &c. Cap. II. 29
ad se agnouit S. Thom. i. p. q.
107. ar. 10. Signum enim de-
bet esse prioritate aliqua prius
notum, quam res significata.
At unicuique prius innotescunt
propriae cogitationes, quam
verba, quae adhibet ad eas ex-
primendas. Quòcirca nemo se-
cum loquitur, nisi vel per erro-
rem ex aliqua perturbatione
animi, vel vtens verbis recita-
tiuè ad excitandam viuendam
apprehensionem obiecti prop-
ter connexionem, quam habet
species intentionales verborum
cum speciebus rerum significa-
tarum. Et propter eandem
rationem non datur locutio pro-
pria creaturae erga Deum, quae
sit communicatiua, seu mani-
festatiua scientiae, vt docet S. Th.
dicta q. 107. ar. 3. Deo enim

cuncta sunt nota independen-
ter à signis, quidquid sit àn er-
gà Deum exerceri possit aliqua
locutio analogica, & incapax
veracitatis, vel mendacij.

22 Fatemur tamen licere
aliquando proferre verba, quæ
si enunciatiuè proferrentur, ef-
sent significatiua alicuius ob-
iecti, etiamsi illud obiectum nō
existat. Primò quidem, quia
confessarius si vrgeatur per im-
portunas interrogationes à ty-
ranno, vt dicat & iuret nūm
audiuerit tale peccatū à Petro
in confessione, potest, & debet
hoc negare, etiamsi præcludā-
tur ei omnes planè aditus æ-
quiocationis; Quos præcludi
posse certum est, quia omnis
propositio affirmatiua habet
negatiuam sibi contradiatoriā,
& cir-

De Fide, Spe, &c. Cap. II. 31
& circà omne obiectum pof-
fibile determinatum dantur
verba ad illud affirmandū, vel
negandum. Rursùs hoc idem
licet cōfiliario Principis, & cui-
cumque obligato ad custodien-
dum alienum arcanū sibi cre-
ditum, quoties hōc ipso quòd
nolit respondere, inferri potest
veritas rei inquisitæ; eò quòd
pateat illum responsurū si ve-
raciter negare posset. Hæc ta-
men doctrina, quæ à multis an-
tiquis & recentioribus traditur,
habet difficultatem in expli-
cando quomodò illa prolatio
exterior tūc nō sit mēdaciū:
si enim ad mendaciū id non
sufficit, sed requiritur interior
animus loquendi significatiuè,
nunquam poterimus credere
loquenti, quippè non videntes

B 4 eius

eius animum : ac proinde non
minùs id officiet commercio,
quàm si liceat mendacium .
Huic difficultati sic occurri-
mus .

23 Talis respōsio exterior
in illo casu nō est mendax; nec
enim est contra contractū , aut
quasi cōtractū , à quo verba ha-
bent significationem , atq. adeò
illa verba tūc dicūtur merè ma-
terialiter ; perinde ac si nihil si-
gnificarent , atq. adeò ità licet
ea proferre , ac licebat antè in-
stitutionem huius linguæ : dū-
modo proferantur , non ex ani-
mo significandi falsum , sed ex
animo relinquendi interrogan-
tem in pristinà ambiguitate ,
quippè nescium nūm verba
proferantur significatiuè , an
materialiter ; cum vtrumque
sit

fit arbitrarium proferenti in illo casu; Significatiuè quidem proferuntur, si loquens intendit subire obligationes pacti in ordine ad illum casum. Nam etiam in eo casu debet posse loqui, si vult; Materialiter verò, si hoc non intendit.

24 Et ratio à priori est; quoniam natura, & respublica per pactum constitutum linguæ voluit licere quidē hominibus aperire arcana sua, non autem voluit instituire tale pactum, per quod ad id cogi possent. Quàpropter noluit eos per pactum obligare ad non proferenda talia verba in casu, in quo si ad hoc obligarentur, ipsum silentium proderet arcana. Neque potuit displicere naturæ aut reip. quòd iniustus

interrogator cōstituatur in tali perplexitate; vt quātūmuis certus de probitate loquentis, non possit extorquere veritatē illam, quam per iniuriam exquirat.

25 Et hæc doctrina multò probabilior videtur, quàm si excogitemus significationes varias, & alienissimas illorum verborum in tali casu: quam enim vtilitatem haberent istæ significationes impositæ à naturà, vel à republicà, vt potè intelligibiles ab audiente; quod est contra essentiam signi. Maximè cū multò faciliùs potuerit obtineri idem finis sublatà pro tali casu quacūque significatione ad arbitrium proferentis. Neque etiam verisimile est, quòd alij dixerunt:
pro-

propositionem negatiuam negare tantum scientiam in loquente de existentia talis obiecti; & quidem solam scientiam utilem in ordine ad communicationem, & locutionem: Cum ergo in predictis casibus interrogatus non habeat eiusmodi scientiam utilem, sed talem, qua uti non licet; potest, inquiunt, veraciter negare: sensus enim est, *nullam habeo scientiam utilem, quod res ita sit*. Verumtamen, haec doctrina videtur subtilior, quam verior. Si enim propositio negatiua negaret tantum scientiam loquentis de existentia obiecti, posset quisque veraciter enunciare, & iurare *sydera non sunt paria*, quoniam nullam habet scientiam de paritate syderum. Rursus posset con-

feffarius non interrogatus iurare ex. g. in causà Canonizationis, se non audiuisse à Petro vllum peccatum mortale, quia nullam habet scientiam vtilē de tali auditione. Et idem posset iurare etiam non interrogatus quicumque, cui aliquod arcanum fuerit commissum; quæ omnia sunt absurda. Ratio à priori est, quoniam propositio negatiua non negat scientiam de obiecto, sed affirmat scientiā de negatione obiecti. Cum ergò in eiusmodi casibus non possit affirmari talis scientia de negatione obiecti, non potest proindè significatiuè proferrive ra propositio negatiua.

26 Hæc cū ita sint in creaturis, in Deo tamen res aliter se habet : cum enim Dei silentium

tium

De Fide, Spe, &c. Cap. II. 37.
tium non possit esse argumen-
tum de existentia obiecti, super
quo interrogetur, patet proin-
de eum vti non posse nec locu-
tione materiali, nec mentali
restrictione, aut additione oc-
cultà, ne in sententià quidem
eorum, qui aiunt hæc esse lici-
ta in creaturis. Potest quidem
proferre verba æquiuoca, dum-
modo ea intelligat in aliquo ex
illis sensibus, super quibus po-
test cadere prudens dubi-
tatio positis omnibus
circumstantijs
presenti-
bus,
vt supra diximus a-
gentes de am-
phibolo-
già.

CA-